

Capítol 1. DAMA CARCAS SONA!!!

De tots els monuments de la nostra sèrie "OCCITÀNIA. PATRIMONI DE LA HUMANITAT", sens dubte, és la Ciutat Vella de Carcassona del qual en trobareu més informació arreu. Considerada com la ciutadella fortificada més ben conservada d'Europa, des de l'any 1997 és dins del catàleg de monuments considerats com a Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO.

Inicialment, els carcassonesos vivien dins del seu recinte. La inseguretat imperant durant l'Edat Mitjana no possibilitava la vida fora extramurs. Amb la "pacificació" del territori després de la Croada contra els Càtars del segle XIII, l'allunyament progressiu del món musulmà i posteriorment de la frontera amb la Corona d'Aragó després del Tractat dels Pirineus (1659), la ciutadella perdé progressivament el seu caràcter defensiu. De mica en mica, durant els darrers segles medievals i després, els carcassonesos abandonaren el recinte i crearen la Ciutat Nova, que és on viu enguany la immensa majoria dels habitants.

La Ciutat Vella és situada al costat sud-est de Carcassona, a la vora del riu Aude (que dona nom al departament) i algunes investigacions arqueològiques han trobat indicis de vida humana fins a remuntar-se a èpoques prehistòriques dins del pujol. Però la part més interessant, és sens dubte, la medieval. Si mentalment travessem la seva doble muralla i ens oblidem de totes les botigues que envaeixen el recinte per dins, ens podem imaginar com era la vida dins d'una ciutat medieval, amb carrers estrets i costeruts en algunes ocasions, que seguien el pendent que marcava el pujol sobre el qual s'havia construït.

El seu Castell Comtal i la Basílica de Sant Nasari són els dos edificis més importants. El poder polític i civil i el poder religiós, amb aquesta simbiosi tan típicament medieval. El Castell Comtal, un dels símbols de la nissaga dels Trencavèl, fou construït sota el mandat de Bernat Ató IV vers l'any 1130. Alguns indicis marquen l'existència d'un castell més antic i petit. En plena expansió dels Trencavèl, era necessari un altre que mostrés la seva importància dins de l'organigrama de la noblesa occitana. L'edifici és integrat per dues parts que configuren una L, i interiorment fou remodelat després de la conquesta reial produïda durant la primera fase de la Croada contra els Càtars.

La Basílica de Sant Nasari, construïda inicialment com a església romànica també en època Trencavèl, fou consagrada l'any 1096 pel Papa Urbà II, i posteriorment ha patit diverses remodelacions al llarg de la història, com podem observar de manera molt evident a les parets del costat dret de l'altar, i amb una presència important d'elements gòtics. Després de la conquesta catòlica durant la Croada, la basílica esdevingué metafòricament el símbol del triomf catòlic sobre l'"heretgia".

Però a mesura que la població començà el trasllat vers la Ciutat Nova, la basílica de Sant Nasari perdé importància, perquè els carcassonesos no volien caminar fins a dalt per a assistir als oficis religiosos. I a la Ciutat Nova, l'església (després catedral) de Sant Miquèu substituï Sant Nasari com a temple principal de la ciutat i seu del bisbat de Carcassona, oficialment des de l'any 1801, malgrat que Sant Nasari mantingué la categoria de basílica menor.

Dins de la basílica trobem la Pedra del Setge, una escultura en forma de mosaic, que representa el setge de la ciutat de Tolosa durant la Croada contra els Càtars.

Les muralles dobles que encerclen el conjunt foren construïdes en èpoques ben diferents. La interior és d'època gal·loromana i l'exterior, amb un perímetre de tres quilòmetres i del segle XIII, sota el regnat de Felip III. Aquestes muralles estan acompanyades per cinquanta-dues torres i quatre portes principals, cadascuna en un dels quatre punts cardinals, la de Narbona, la de l'Aude, la de Sant Nasari i la del Burg o Rodés.

De les seves torres, destaco la de la Inquisició, on segurament retenien els acusats de delictes religiosos, i on encara es conserven unes masmorres. A Carcassona eren tancats els culpables d'heretgia a l'espera del seu

judici. Per exemple, el considerat darrer Perfecte Càtar, en Guilhèm de Belibasta hi estigué dues vegades.

Al costat de la Ciutat Vella trobem la Ciutat Baixa o Bastida de Sant Lluís, un barri extramurs que enllaça la ciutadella amb el pont que travessa el riu Aude i l'altre costat amb la Ciutat Nova.

Però a Carcassona voldria explicar-vos alguns aspectes interessants, més enllà dels purament arquitectònics. Durant la Croada contra els Càtars, la ciutat fou assetjada el mes d'Agost de 1209 per les tropes d'en Simon IV de Montfort, cap militar dels exèrcits croats. El vescomte Ramon Rogièr Trencavèl, que també ho era d'Albi i Besièrs, per a evitar un bany de sang, decidí parlamentar amb els enemics, però durant la treva quan es dirigia vers el campament enemic, i vulnerant les normes bàsiques de la guerra, fou arrestat i empresonat. Altres versions, però, parlen de què el vescomte preferí lliurar-se com a hostatge per a salvar els carcassonesos del setge. En qualsevol cas, morí tres mesos després a la presó de Carcassona, en circumstàncies no gaire clares a l'edat de vint-i-quatre anys i en Simon de Montfort esdevingué el nou vescomte de Carcassona.

Després de la seva mort durant el setge de Tolosa l'any 1218, en Simon de Montfort fou enterrat a la catedral de Sant Nasari, però posteriorment les seves despulles foren transportades a un priorat reial a prop de Montfort-Amaury, a l'Illa de França .

A començaments del segle XIX la ciutadella, abandonada, estava en un estat ruïnós. Fins i tot, el govern francès havia pensat en demolir tot el recinte i aprofitar per a altres edificis el material. Però una campanya organitzada, aprofitant l'interès que el Romanticisme havia desvetllat sobre el passat medieval, decidí la seva salvació i restauració. L'encarregat fou en Viollet-le-duc, qui havia esdevingut el restaurador oficial de monuments de França (per exemple Notre Dame de París), La seva obra fou criticada per incorporar elements arquitectònics aliens a la tradició dels castells occitans, com per exemple el sostre punxegut de les torres i d'haver convertit tot el conjunt en una fortificació digna de postal medieval. Malgrat tot, la restauració aconseguí salvar d'una destrucció més que segura la ciutadella de Carcassona.

I d'on prové el nom de Carcassona? Explica una antiga llegenda, poc fidedigna, que la ciutadella estava governada a finals del segle VIII per una princesa sarraïna vídua anomenada Carcas, i que fou assetjada per l'emperador Carlemany. Veient que els queviures s'acabaven, decidiren enganyar les tropes cristianes amb un estratagema. Engreixaren un porc i el llençaren extramurs des de les muralles, perquè les tropes carolíngies pensessin que malgrat el setge, encara posseïen grans quantitats de menjar dins de la ciutat. L'emperador Carlemany pensà que el setge podia allargar-se molts mesos més, decidí aixecar les seves tropes. En marxar, la dama Carcas féu sonar una gran campana per a acomiadar l'exèrcit enemic, i un soldat digué a l'emperador: "Senyor, Dama Carcas us sona", i d'aquí provingué el nom de "Carcassona". Òbviament és una llegenda, però a l'entrada de la porta de Narbona tenen una escultura dedicada a la princesa Carcas.

Alguns carcassonesos reconeixen que no han visitat mai la Ciutat Vella, que sembla destinada als turistes. Nosaltres recomanem la visita a tothom, encara que potser us sorprendrà l'allau de botigues que converteixen el recinte en una mena de parc temàtic medieval, amb objectes que sovint són molt aliens a la tradició medieval occitana. I a tots aquells que l'heu visitada, ens agradaria conèixer la vostra opinió.

I ara no us vindria de gust en el proper capítol perdre-us en un ambient natural a la muntanya? On anirem?

Francesc Sangar. CAOC.